

C82 – LEE10

VLAAMS PARLEMENT

Zitting 2006-2007

25 januari 2007

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR LEEFMILIEU EN NATUUR, LANDBOUW, VISSERIJ EN
PLATTELANDSBELEID EN RUIMTELIJKE ORDENING EN ONROEREND ERFGOED

INHOUD

Vraag om uitleg van de heer Johan Sauwens tot de heer Dirk Van Mechelen, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, over het verval van het kasteel van Heers	1
Vraag om uitleg van mevrouw Hilde Crevits tot de heer Dirk Van Mechelen, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, over de mogelijke inplanting van een voetbalstadion en een commercieel centrum in een landelijk gebied in Brugge	5
Vraag om uitleg van de heer Bart Caron tot de heer Dirk Van Mechelen, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, over het onderhoud en het in stand houden van het kerkelijk erfgoed	11

Waarnemend voorzitter: de heer Erik Matthijs

Vraag om uitleg van de heer Johan Sauwens tot de heer Dirk Van Mechelen, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, over het verval van het kasteel van Heers

De voorzitter: De heer Sauwens heeft het woord.

De heer Johan Sauwens: Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, dames en heren, het is niet mijn gewoonte om vragen te stellen over individuele dossiers, maar hier gaat het om een van de belangrijkste Limburgse monumenten, dat volledig staat te vervallen. Haspengouw in Zuid-Limburg was een zeer rijke streek. 80 procent van de bevolking leefde in Haspengouw en in het Maasland waar de uiterwaarden waren. De streek telt 75 monumenten, zoals kastelen, grote herenhoeves en abdijen. Vijf of zes jaar geleden zijn er een aantal pogingen ondernomen om voor het kasteel van Heers tot een oplossing te komen. Er is onder andere gezocht naar privé-kandidaat-kopers, maar de zware restauratielast blijkt een probleem te zijn.

Mijnheer de minister, wat is er sinds 2001 nog gebeurd met dit dossier? Zijn er nog pogingen geweest om tot een oplossing te komen? De Stichting Vlaams Erfgoed is destijds opgericht om probleemmonumenten mee aan te pakken. Heeft de Vlaamse Gemeenschap pogingen gedaan om het zelf aan te kopen? Is er onderzoek gebeurd naar herbestemming van het kasteel en het domein? Het is nog vrij intact en zeer waardevol. Het dateert van de zestiende eeuw met een vrij originele structuur. Alles in acht genomen, is het vrij goed behouden. Op dit ogenblik is het echter volop in verval. De eigenaars, de gebroeders Desmazières, kunnen het helemaal niet meer onderhouden. Het park errond is helemaal aan het vervallen en de hoeve staat te verkommeren. Mijn vraag is een noodkreet om na te gaan of Vlaanderen met zijn vele mogelijkheden geen oplossing kan bieden in samenwerking met andere overheden of privépartners? Voor mij is het essentieel dat dit debat op erg korte termijn wordt gevoerd.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

De heer Stefaan Sintobin: Ik heb alle sympathie voor de vraag van de heer Sauwens, maar ik stel vast dat vragen over lokale dossiers van sommige fracties wel ontvankelijk worden verklaard, terwijl dossiers die onze fractie indient en in onze ogen evenwaardig of belangrijker zijn, niet aan bod komen. Het is jammer dat de voor-

zitter niet aanwezig is, maar ik zal daar nog eens op terugkomen tijdens de regeling van de werkzaamheden.

De voorzitter: Ik zal aan de voorzitter voorstellen om dit te bespreken tijdens een volgende regeling van de werkzaamheden.

Minister Van Mechelen heeft het woord.

De heer Dirk Van Mechelen: Mijnheer de voorzitter, collega's, ik wil even reageren op de opmerking van de heer Sintobin. Ik pleit ook voor vraagstelling op gepaste wijze, maar hier heeft de heer Sauwens een punt. We praten hier echt over een topmonument in crisis in Vlaanderen. Dit is een symptomatisch dossier voor de moeilijkheden die we ondervinden op het departement Onroerend Erfgoed. Ik heb hier bij de bespreking van de beleidsbrief gesteld dat ik me soms een generaal gevoel zonder troepen als het over dit soort van probleemdossiers gaat. Nu ik stilaan ervaringsdeskundige word, komen de oplossingen misschien ook in zicht.

Het kasteel is ontegensprekelijk een topmonument dat het verdient om voor de toekomst te worden gevrijwaard. Kasteel, kasteelhoeve en kasteelpark verkeren op dit ogenblik in een erbarmelijke staat. Het is cruciaal om op korte termijn in te grijpen, teneinde het complex voor verder verval te behoeden. De staat waarin het gebouw zich bevindt, is zeer onrustwekkend. Deze dringende instandhoudingswerken staan in wezen los van de eigenlijke restauratie. De restauratie zal uiteraard afhankelijk zijn van de bestemming die er aan het kasteel zal worden gegeven, en van de middelen die hiervoor beschikbaar kunnen worden gesteld. Restaureren heeft immers niet veel zin als het gebouw naderhand niet wordt gebruikt of niet kan worden gebruikt.

Conform de bepalingen in het decreet van 3 maart 1976, tot bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten zijn eigenaars en vruchtgebruikers van beschermde monumenten ertoe gehouden "door de nodige instandhoudings- en onderhoudswerken, het in goede staat te behouden en het niet te ontsieren, te beschadigen of vernielen". In geval van verwaarlozing zijn het dus in eerste instantie de eigenaars die worden geresponsabiliseerd. Het kasteel van Heers is privé-eigendom. De eigenaars, de gebroeders Desmazières, gebruiken het gebouw slechts voor een klein deel. Ze zijn klaarblijkelijk zelf niet in staat tot het uitvoeren van de meest elementaire instandhoudingswerken, laat staan tot het coördineren van een fundamentele restauratie en herbestemming.

Op 31 juli 2000 stortte een deel van de kasteelhoeve van Heers in. Dit was een gevolg van jarenlange ver-

waarlozing. Daarom stelde de toenmalige administratie bevoegd voor Monumenten en Landschappen, op 1 augustus 2000 een proces-verbaal op. Conform de bepalingen in het decreet van 3 maart 1976 werd op basis van dit proces-verbaal een gerechtelijke procedure opgestart, met als doel de eigenaar te verplichten tot herstel in de oorspronkelijke toestand. De laatste uitspraak in het kader van deze gerechtelijke procedure is een arrest van het Hof van Beroep te Antwerpen van 12 oktober 2006. Daarin werd de reeds in 2004 door de correctionele rechtbank van Tongeren uitgesproken herstelverplichting bevestigd.

De gebroeders Desmazières tekenden beroep aan bij het Hof van Cassatie. De door het hof van beroep bevolen herstelmaatregel blijft daardoor voorlopig opgeschort. Conform het arrest houdt de herstelverplichting in: “herstelling van de dakspanten, muurplaten en ankerbalken van kasteel- en hoevegebouw, en vernieuwen van alle dakbedekkingen van kasteel en hoevegebouwen en het dichten van raam- en deuropeningen”.

Het dossier zal nu voor het Hof van Cassatie worden gebracht. Ondertussen is er nog geen enkele concrete herstelmaatregel vrijwillig uitgevoerd. Afgezien van de gevolgen hiervan voor het monument is de vraag in hoeverre het gebouw nog werkelijk bewoonbaar blijft. Mijn medewerkers zijn ter plaatse geweest en het is onvoorstelbaar dat daar nog mensen kunnen wonen. Misschien moet de burgemeester zich eens bezinnen over de al dan niet bewoonbaarheid van de woning.

De problematiek van het kasteel van Heers is driedelig. Op korte termijn zijn aan het complex dringende instandhoudingswerken nodig. Op lange termijn is een fundamentele restauratie noodzakelijk die afhankelijk is van een concrete herbestemming. Los van alle mogelijke juridische tussenoplossingen, kan enkel de eigenaar van het goed overgaan tot de uitvoering van instandhoudings- en restauratiewerken.

Dit driedelige probleem vergt enerzijds directe actie voor het stabiliseren van het kasteel en afhankelijkheden. Anderzijds is een structurele oplossing vereist voor het eigendoms-, herbestemmings- en restauratieprobleem. Momenteel wordt er druk gewerkt om alvast het eenvoudigste probleem op te lossen. Eenmaal de dringende instandhoudingswerken zijn uitgevoerd, is de acute bedreiging van het kasteel immers afgewend. Het tweede probleem, het zoeken naar een structurele oplossing, is echter een ander paar mouwen.

Wat de stappen betreft die al zijn genomen, was het in eerste instantie mijn bedoeling om zo snel mogelijk een globaal plan van aanpak te ontwikkelen. Daarbij heb ik de Limburgse Reconversie maatschappij, LRM, als partner aangezocht. Zij heeft immers veel ervaring met grootschalige projectontwikkeling van Limburgse mo-

numenten. Ik denk daarbij aan het beschermen van het mijnpatrimonium. Gelet op de omvang en de specificiteit van het probleem, bleek deze optie tot nu toe weinig succesvol. Eens te meer is duidelijk geworden dat ik op dit moment geen slagvaardige partner heb voor probleemmonumenten.

De initiële opdracht aan LRM dateert van 26 november 2004, naar aanleiding van de eerste gerechtelijke uitspraak over het kasteel van Heers. Ik heb LRM toen in een brief gevraagd om te onderzoeken in welke mate initiatieven kunnen worden genomen om op korte termijn een plan van aanpak aan te reiken. Daarbij suggereerde ik om, in samenwerking met de Limburgse Strategische Ontwikkelingsmaatschappij, Lisom, via een PPS-constructie, een duurzame oplossing uit te werken met een duidelijke meerwaarde voor heel de regio. In de loop van het onderzoek verklaarde LRM geen zicht te hebben op een rendementsgebonden oplossing in het dossier. Enerzijds was de verregaande en voortschrijdende staat van verval van het kasteel een bezwarende factor. Anderzijds was er grote onduidelijkheid over de transacties tussen de gebroeders Desmazières en de cvba Kasteel van Heers.

Deze cvba had het plan opgevat om het kasteel en de kasteelhoeve te herbestemmen tot private woonfunctie met meerdere woongelegenheden, gecombineerd met verblijfsfunctie en congresruimtes. De plannen waren in die mate concreet, dat op 12 maart 2003 een verkoopscmpromis kon worden ondertekend en op 16 juli 2003 een stedenbouwkundig attest kon worden afgeleverd. Op 1 december 2003 werd een nv ‘Kasteel van Heers’ opgericht en begin 2004 zou de verkoopakte worden verleden. Dat gebeurde echter nooit. In 2004 bleek de nv frauduleus en werd ze failliet verklaard.

Uit de informatie van LRM bleek dat het dossier ‘kasteel van Heers’ bijzonder complex is. Daarom heb ik uiteindelijk besloten om in elk geval het kasteel voor verder verval te behoeden, zodat ondertussen naar een structurele oplossing kan worden gezocht. De opdracht van LRM werd dan ook ingeperkt tot een onderzoek naar de minimale restauratiemogelijkheden van het kasteel.

Vervolgens is afgesproken dat Monumentenwacht Vlaanderen een uitgebreid inspectieverslag zou opmaken. Op basis daarvan zou LRM bij de aannemerswereld informatie inwinnen, teneinde een inschatting te kunnen maken van de meest dringende restauratiekosten. Vervolgens zou worden bekeken wie zou kunnen instaan voor het financieren van deze dringende instandhoudingswerken.

Het inspectieverslag van Monumentenwacht werd overgemaakt in het voorjaar van 2006. De Limburgse Reconversie maatschappij oordeelde echter dat dit do-

cument niet volstond voor het opmaken van een gedetailleerde prijsofferte. Vandaar het voorstel om de raming te laten uitvoeren door een ervaren studie bureau. Daarom heb ik zelf een architect aangesteld.

Mijnheer Sauwens, voor wat betreft uw vraag met betrekking tot de herbestemmingsmogelijkheden van het kasteel, kan ik stellen dat die in theorie behoorlijk ruim zijn. In opdracht van de toenmalige administratie, bevoegd voor monumenten en landschappen, werd in september-december 2002 een dossier 'herbestemmingsonderzoek' opgesteld door mevrouw Caroline Vandegehuchte van het Studie bureau Archeologie & Monumentenzorg. Het dossier 'herbestemmingsonderzoek' bevat een schetsmatige opmeting van de verschillende niveaus van het kasteel, een bouwhistorische nota, een fotografische survey, alsook een aantal herbestemmingsfiches, met opties, mogelijkheden en suggesties voor de herbestemming van kasteel en park. Ik citeer een aantal mogelijkheden: "publiek toegankelijke, historische kasteelsite, al dan niet met museale invulling; opleidingscentrum; permanente of niet-permanente horecafunctie; private woonfunctie, eventueel in combinatie met publieks- of verblijfsfunctie; pure verblijfsfunctie: seniorie, privé of overheid; kantoren; kuur- en gezondheidsoord; golfclub.

De herbestemming die het kasteel uiteindelijk zal krijgen, is uiteraard afhankelijk van de financiële slagkracht en de intenties van de nieuwe eigenaar en de ruimtelijke mogelijkheden. Het stedenbouwkundig attest nummer 2, dat op 6 juli 2003 werd afgeleverd aan de cvba 'Kasteel van Heers', geeft alvast een beeld van het huidige stedenbouwkundige kader.

Het kasteel en aanhorigheden zijn volgens het gewestplan van Sint-Truiden-Tongeren gelegen binnen parkgebied, gebied voor gemeenschapsvoorzieningen en openbaar nut, landschappelijk waardevol agrarisch gebied en woongebied met historische, culturele en/of esthetische waarde. Het attest van 6 juli 2003, geldig voor een periode van 2 jaar, keurt voor het kasteel en de hoeve een bestemmingswijziging goed, conform de plannen van de cvba, naar private woonfunctie – meerdere woongelegenheden – met combinatie van verblijfsfunctie en congresruimtes. Ik denk dat zowel de gemeente als mijn diensten van ruimtelijke ordening binnen het wettelijk toegestane kader het maximum hebben aangegeven als richting voor ontwikkeling.

In het richtinggevend gedeelte van het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan (GRS) van Heers wordt de kasteelsite aangeduid als te respecteren en gedeeltelijk te herstructureren. In het bindende gedeelte van het GRS zijn kasteel, kasteelhoeve en bijgebouwen geselecteerd als markante gebouwen binnen woningbouwgebied, buiten de woonzone, die omwille van hun architecturale, historische, culturele en/of omgevingsfactoren in aanmerking komen voor een verbreding van bestemming.

Dus ook in het GRS is voorzien in de mogelijkheid om met die site meer te doen.

Wat de verdere planning in verband met het kasteel betreft, heb ik op 13 oktober 2006, conform het voorstel van LRM beslist om het complex bouwkundig te laten screenen, de dringende instandhoudingswerken op te lijsten en een gedetailleerde kostenraming te laten opmaken door een specialist. Ik heb deze opdracht toevertrouwd aan architect Karel Breda, die onder meer ook de dringende instandhoudingswerken aan de Zichemse Maagdentoren coördineert.

Op 16 januari 2007 maakte hij een eerste tussentijds verslag over. Daarbij werd rekening gehouden met een eventueel aansluitende restauratiecampagne op korte, middellange of lange termijn. Het tussentijdse verslag geeft aan wat de omvang van de werkzaamheden zal zijn. Over de kosten heb ik nog geen informatie. Ik citeer uit de eerste evalueatie van de architect: "De toestand van het kasteel van Heers en van de grote schuur van de hoeve is zorgwekkend. De daken zijn in slechte toestand waardoor aan het interieur en aan de constructie reeds veel schade is ontstaan. Het is noodzakelijk om de constructies zo spoedig mogelijk te beschermen tegen bijkomend verval en om de huidige toestand te documenteren om toekomstige ingrepen op een wetenschappelijke manier mogelijk te maken. Hiertoe worden de daken van het kasteel best voorzien van een waterdichte schil en wordt de regenwaterafvoer best vernieuwd. In het interieur moeten de verschillende vloerniveaus bijkomend worden ondersteund, worden de nog aanwezige interieurelementen best in een beschermde ruimte bewaard, en worden best moulures gemaakt van het rijkelijk gedecoreerde stucwerk. Afhankelijk van de termijn waarop meer definitieve oplossingen worden uitgevoerd, is het wenselijk de bescherming van de daken met plastic zeil of met geprofileerde metaalplaten uit te voeren. Wat de schuur betreft, kan best de houten structuur vooraf degelijk ondersteund worden met steigers en kunnen openstaande timmerverbindingen best bijkomend verstevigd worden met snelbindingen. Hierna kan best overgegaan worden tot de volledige demontage van de dakbedekking."

Zodra het eindverslag van de architect beschikbaar is, zal worden nagegaan hoe en met welke financiële partners deze dringende werkzaamheden effectief kunnen worden uitgevoerd. Wat de uitvoeringsmodaliteiten betreft, moet in eerste instantie rekening worden gehouden met het feit dat het kasteel vandaag nog altijd privé-eigendom is en bewoond wordt. Bovendien loopt er een gerechtelijke procedure om de bewoners aan te manen tot het uitvoeren van de nodige instandhoudingswerken.

Tenzij de eigenaars, tegen alle verwachtingen in, tot herstellingen overgaan, of er een koper opduikt die

voor deze herstellingen wil instaan, moet in uiterste nood de overheid in hun plaats optreden. Theoretisch gezien bestaan daartoe een viertal mogelijkheden.

Conform artikel 15 van het decreet van 3 maart 1976 houdende de bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten, kan de Vlaamse overheid ambtshalve, op kosten van de overtreder, overgaan tot de uitvoering van een niet binnen de termijn uitgevoerde herstelmaatregel. In casu verleende het hof van beroep aan de eigenaars de maximumtermijn van 3 jaar om vrijwillig tot uitvoering over te gaan. Na die termijn zou de Vlaamse overheid conform het decreet moeten zorgen voor de ambtshalve uitvoering ervan, op kosten van de eigenaars. Het arrest van het hof van beroep is echter nog niet in kracht van gewijsde gegaan, aangezien er een cassatieberoep werd ingesteld. De mogelijkheid om tot ambtshalve uitvoering over te gaan, wordt dus uitgesteld. Binnen de huidige juridische constellatie lijkt het bovendien ondoenbaar om via enig rechtsmiddel de termijn voor vrijwillige uitvoering te verkorten.

Mijn administratie onderzoekt in elk geval de mogelijkheden om nu reeds, op basis van het arrest van het hof van beroep, bewarende maatregelen te nemen om tot de uitvoering van de herstelmaatregelen te komen.

Een andere optie, die in deze context veeleer ongebruikelijk is en dus nog verder juridisch moet worden uitgewerkt, is deze van de zogenaamde zaakwaarneming. Dat is het vrijwillig handelen ter behartiging van de belangen van een ander, waarbij deze handeling noodzakelijk is en zonder winst oogmerk gesteld wordt. Een voorbeeld is het herstellen van het dak van een buur die op dat ogenblik op reis is. Deze buur zal dan de nuttige uitgaven moeten terugbetalen.

De heersende rechtspraak en rechtsleer aanvaarden zelfs dat zaakwaarneming mogelijk is bij verzet door de begunstigde – in casu dus de eigenaar van het kasteel –, voor zover er sprake is van de uitvoering van een opeisbare wettelijke of conventionele verbintenis van de belanghebbende – in casu de herstelmaatregel – en voor zover de inmenging van de belangenbehartiger daadwerkelijk noodzakelijk was – in casu het tegengaan van een dreigende instorting.

Deze piste is in voorliggend geval zeker niet onverantwoord, maar hier is bijkomend juridisch onderzoek noodzakelijk. De zaakwaarneming is immers een figuur uit het privaatrecht, die slechts weinig wordt toegepast binnen het herstelbeleid van de overheid of het administratief goederenrecht tout court. Recent werd via de figuur van de zaakwaarneming wel de Vlaamse reddingsoperatie ten behoeve van de Plantentuin van Meise verantwoord. Er zou dus een precedent kunnen zijn, maar daar ging het over twee overheden, terwijl het hier gaat over een overheid versus een private persoon.

Een meer eenvoudige piste is deze van de onteigening. Men kan zeer zeker objectief motiveren dat het tegengaan van de instorting van een waardevol monument een doelstelling van algemeen nut dient. Het arrest van het hof van beroep heeft in casu zelfs geoordeeld dat “het feit dat de overheid vooralsnog niet zou besluiten tot onteigening de thans aanhangige vordering tot herstel niet onredelijk maakt”.

Zowel de gemeente als de Vlaamse Regering zelf, op grond van het decreet van 13 april 1988, kunnen optreden als onteigenende instantie. De onteigeningspiste mag vanzelfsprekend niet lichtzinnig worden bewandeld. Het kan niet zijn dat hiermee een onwenselijk precedent zou worden geschapen, dat malafide eigenaars van beschermde onroerende goederen ertoe zou aanzetten om hun eigendom te laten verloederen, in de hoop een onteigeningsvergoeding te verkrijgen vanwege het Vlaamse Gewest.

Tot slot is het ook nog mogelijk om, op basis van het nieuwe arrest van het hof van beroep, met de eigenaars te onderhandelen over de overdracht van het domein en te proberen het bijna-akkoord van 2001 – maar op de administratie is daar geen dossier van beschikbaar, mijnheer Sauwens – af te werken.

Alle opties worden nu op hun haalbaarheid gescreend, uiteraard rekening houdend met de bevindingen van architect Breda en het geschatte kostenplaatje van de dringende instandhoudingswerken. Het is echter nu al duidelijk dat vooral de laatste twee opties – onteigening en onderhandeling – het meeste perspectief bieden voor een oplossing op relatief korte termijn.

Gelet op het voortschrijdende verval van het kasteel, is timing uiteraard een niet te onderschatten factor. Met het uitvoeren van dringende instandhoudingswerken is echter het structurele probleem niet opgelost. Op termijn moet het kasteel fundamenteel worden gerestaureerd en moet het vooral een nuttige bestemming krijgen, opdat het niet binnen de kortste keren opnieuw vervalft tot een ruïne.

Het dossier Maagdentoren in Zichem, maar ook de voorgeschiedenis van dit dossier, heeft aangetoond – voor degenen die er nog aan twijfelen – dat er een grote behoefte is aan een instantie die, in geval van nood, effectief kan uitrukken en de nodige maatregelen kan treffen, een korte- en langetermijnplan kan uitstippelen en vooral de uitvoering ervan kan garanderen.

Op basis van de nu afgeronde doorlichting van de erfgoedverenigingen, die ik voor de voorbije zomer heb aangekondigd, zal snel duidelijk worden wat er nog nodig is om een dergelijke instantie in het leven te roepen. In de loop van de komende maanden zal ik

hierover de nodige duidelijkheid scheppen, zoals ook aangekondigd in de beleidsbrief.

Het dossier Heers, mijnheer Sauwens, kan wat mij betreft een mooie testcase worden voor deze nieuwe partner. In afwachting daarvan zullen we al het mogelijke doen om het kasteel van Heers zo snel mogelijk een nieuwe adem te geven. Eenmaal het juridische kluwen is uitgeklaard, reken ik dan ook op de goodwill van de betrokken partners, met name het Vlaamse Gewest, de provincie en de gemeente, om bij te dragen aan de dringende instandhoudingswerken.

Ik ben nu meer dan twee jaar bezig met dit dossier. Het is echt een processie van Echternach om erdoor te geraken.

De voorzitter: De heer Sauwens heeft het woord.

De heer Johan Sauwens: Mijnheer de minister, ik dank u voor uw heel uitgebreid antwoord dat getuigt van dossierkennis en van een positieve ingesteldheid.

Ik ben zelf bezig geweest met het dossier in de periode 2000-2001, in een andere functie weliswaar. Ik denk dat de juridische weg, gezien de specifieke omstandigheden, niet echt haalbaar is. Tijdens onderhandelingen zou er een prijs zijn genoemd waaraan de broeders bereid waren te verkopen. Ik weet dat het Vlaamse Gewest niet staat te springen om nog veel eigendom te verwerven waarvoor het geen bestemming heeft. We stellen echter vast dat het verval steeds verder gaat en dat de restauratiekosten jaar na jaar toenemen. Een poging om te verwerven in der minne lijkt me een haalbare kaart. De gemeente Heers, die de hoogste belastingvoet heeft van Limburg, beschikt daartoe niet over de middelen. De burgemeester, Gerald Kindermans, zoekt heel intens mee naar een oplossing, maar ik denk dat Vlaanderen samen met Lisom op zoek moet gaan naar een oplossing.

Destijds is de Stichting Vlaams Erfgoed opgericht om onder meer Fort Napoleon, het kasteel van Horst en andere probleemmonumenten op kosten van de Vlaamse Gemeenschap te restaureren en vervolgens te commercialiseren. Het zoeken naar een herbesteding is in dit geval niet eenvoudig omdat het een perifeer gebied betreft. Wanneer de overheid echter de karkasrestauratie wil financieren, dan zijn er heel wat mogelijkheden voor herbesteding.

Bij de oprichting van de Stichting Vlaams Erfgoed werd er gedroomd van wat de National Trust in Engeland en Schotland heeft betekend. De National Trust heeft 120 jaar ervaring. Bovendien is de trustformule fiscaal heel interessant. Als men ziet hoe men er daar in geslaagd is om patrimonium, van dezelfde orde als dit dossier, te restaureren en te herbesteden als jeugdherberg, museum of tentoonstellingsruimte, moeten we ook hier die

poging ondernemen, want er zijn enkele tientallen van dit soort probleemmonumenten in Vlaanderen.

Mijnheer de minister, ik wil u toch vragen of het niet mogelijk is om de verwerving op korte termijn – dat betekent nog in 2007 – af te dwingen.

Minister Dirk Van Mechelen: Ik wil daar alleen maar positief op antwoorden. Volgens mij is dat de enige oplossing voor dit dossier. We zullen nog eens de onderhandelingen in der minne opstarten, daarvoor budgetten vrijmaken en zo snel mogelijk de noodzakelijke onderhouds- en instandhoudingswerken uitvoeren. Dan kunnen we samen met de provincie Limburg – en ook de gouverneur heeft zijn medewerking toegezegd – en vooral met Lisom nagaan hoe we dit prachtige monument kunnen valoriseren. Volgens mij moeten we, zeker als we een soort opstalrecht geven, er een nieuwe toekomst voor kunnen vinden.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van mevrouw Hilde Crevits tot de heer Dirk Van Mechelen, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, over de mogelijke inplanting van een voetbalstadion en een commercieel centrum in een landelijk gebied in Brugge

De voorzitter: Mevrouw Crevits heeft het woord.

Mevrouw Hilde Crevits: Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, iedereen heeft het ondertussen al gelezen en praat erover: voetbalclub Club Brugge heeft plannen om een nieuw voetbalstadion te bouwen voor 40.000 mensen. Rond die nieuwe voetbaltempel zou een groot commercieel centrum, een shoppingcentrum, worden uitgebouwd. De plannen van de Brugse voetbalclub werden op 11 januari 2007 toegelicht op een persconferentie. Ondertussen werden ook de omliggende gemeentebesturen geïnformeerd.

Mijnheer de minister, ik denk dat we hier niet de discussie moeten voeren over de noodzaak om de toekomst van het Belgische voetbal te verzekeren door nieuwe en eigentijdse infrastructuur. Dat is voor een deel al deze morgen gebeurd in de commissie voor Sport.

Pleiten voor grote en nieuwe eigentijdse sportcomplexen, annex shoppingcentra, doet uiteraard onmiddellijk de vraag rijzen waar we die ruimtelijk kunnen inplanten en waar ze nog thuis kunnen horen in Vlaanderen.

Als locatie voor het Brugse project wordt een stuk agrarisch gebied voorgesteld, dat ligt in de groene gordel

rond Brugge, maar niet op het grondgebied van Brugge. Het ligt op het grondgebied van de mooie Brugse buurgemeente Zedelgem, en dan nog in het stukje Loppem.

De site – en dat zal niemand betwisten – ligt in een laaggelegen, watergevoelig open en landelijk gebied, waarin het landbouwgebruik nog groot is. Het gebied is bovendien omringd door verschillende natuur- en natuurlijke gebieden, zoals het park van Loppem en de vallei van de Dalebeek. De streek heeft overigens ook heel wat cultuurhistorisch erfgoed.

Het is vandaag gedichtendag, dus we kunnen misschien zeggen dat de voorgestelde site in een pittoresk stukje groene gordel rond het Venetië van het Noorden ligt.

Uit het voorbereidende document voor de afbakening van het regionaalstedelijk gebied Brugge blijkt dat de voorgestelde inplanting niet ligt binnen de provisoire afbakeningslijn. Het document onderstreept ook dat het voor de toekomst zeer belangrijk is om de groene gordel rond Brugge te behouden en beklemtoont de noodzaak om de perifere kernen van de buurgemeenten Oostkamp en Loppem niet te laten vergroeien met de kernstad Brugge. De locatie die Club Brugge heeft gekozen, valt pal in die groene gordel, en meer bepaald op een plaats waar die gordel al redelijk dun is geworden. Ook in de ruimtelijke visie op het buitengebied Brugge-Meetjesland waarin de natuurlijke en agrarische structuur wordt bevestigd, wordt het belang onderstreept van het behoud van de groene gordel rond Brugge.

Mijnheer de minister, de effectieve inplanting van de voetbaltempel met shoppingcentrum op de voorgestelde site is vanuit mobiliteitsoverwegingen interessant maar staat haaks op de in bestaande documenten uitgewerkte visie om de open ruimte rond Brugge te vrijwaren.

Mijnheer de minister, over dit dossier wordt dagelijks druk gecommuniceerd. Een spoedige beleidsvisie lijkt me dan ook belangrijk.

Wat is de precieze stand van zaken van het dossier dat op 11 januari aan de pers is voorgesteld? Bent u formeel op de hoogte van de plannen? Heeft de Vlaamse Regering al een standpunt ingenomen?

Wat is uw ruimtelijke en planologische visie op de inplanting van dergelijke grote voetbaltempels met shoppingcentra? Is het de bedoeling om een algemene zoektocht te organiseren naar dergelijke sites? Is de inplanting in agrarisch gebied verantwoord? Of bent u van oordeel dat eerst alle bestaande voetbalcomplexen onder de loep moeten worden genomen om na te gaan welke aanpassingswerken nodig zijn om aan de toekomstige voetbalnoden te voldoen?

Een van de argumenten van Club Brugge is blijkbaar de bereikbaarheid van de site met het openbaar vervoer. Er

loopt inderdaad een spoorlijn naast de site maar er is geen station. Betekent dit dat er onderhandelingen zullen worden aangeknoopt met de NMBS? In de brochure waarin de club de plannen uit de doeken doet, staat ook dat de site bereikt zou kunnen worden via een afzonderlijk op- en afrittencomplex. Betekent dit dat de Vlaamse overheid daarin zal investeren?

Welke instrumenten en middelen heeft de Vlaamse overheid om dergelijke vragen planologisch mogelijk te maken, zeker in gebieden waar reeds ruimtelijkevisieteksten zijn uitgewerkt? Wordt daarbij de opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan of GRUP overwogen? In een krant meldde een burgemeester dat “de top van Club Brugge bij de bevoegde minister alvast de procedure zal opstarten om de landbouwzone te laten herbestemmen zodat het voetbalproject mogelijk wordt”.

Is het de bedoeling om, indien met de opmaak van een GRUP wordt gestart, vooraf het regionaalstedelijk gebied definitief af te bakenen waarbij die site wordt opgenomen binnen de lijnen van het stedelijk gebied? Of zou u veeleer werken via een tweede voorafname, na het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan Chartreuse, dat enige tijd geleden is goedgekeurd?

Mijnheer de minister, hoe zult u in dit dossier rekening houden met de reeds ontwikkelde lokale en provinciale visies? Ik weet dat de stad Brugge binnenkort start met de bouw van een nieuwe commerciële zone langs de Blauwe Toren. Heel wat commerciële noden zullen daar dus opgevangen kunnen worden. Intussen is ook duidelijk dat de burgemeesters van Brugge, Oostkamp en Zedelgem heel wat vragen hebben bij het project. Zij wensen dat alle kansen worden benut om de bestaande voetbalstadions te onderzoeken. In het voetbalstadion van Brugge is de laatste 6 jaar voor een half miljard Belgische frank geïnvesteerd.

De voorzitter: Mevrouw Bruyninckx heeft het woord.

Mevrouw Agnes Bruyninckx: Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, als inwoner van Brugge voel ik me natuurlijk ook geroepen om me aan te sluiten bij de vraag van mevrouw Crevits.

Op 11 januari gaf Club Brugge een persconferentie in het stadhuis, om haar plannen voor een nieuw stadion toe te lichten. De door de club geselecteerde locatie betreft 16 hectare, in het grensgebied van Loppem en Brugge, op het grondgebied van Zedelgem.

Sinds september 2004 is er nochtans de eindnota met een voorstel van afbakeningslijn voor het regionaalstedelijk gebied Brugge. Het is op die eindnota dat de Vlaamse Regering zich baseert om een ontwerp van gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan te maken. De

geselecteerde locatie ligt niet binnen de afbakeningslijn van het stedelijk gebied. Het afbakeningsvoorstel benadrukt ook het belang van de groene gordel rond Brugge en de noodzaak om de perifere kernen van Oostkamp en Loppem niet te laten vergroeien met de kernstad Brugge.

Dezelfde visie komt naar voren in de door de Vlaamse Regering goedgekeurde ruimtelijke visie op het buitengebied Brugge-Meetjesland, dat de natuurlijke en agrarische structuur bevestigt. Met andere woorden, op planologisch vlak zou er, na het gewestelijk uitvoeringsplan Chartreuse, waar Brugge een tiental jaren op moest wachten, een nieuwe voorafname komen op de definitieve afbakening. Voor de Raad van State zijn voorafnames bij de afbakening van stedelijke gebieden echter problematisch.

Mijnheer de minister, sinds 11 januari – en misschien al enkele maanden eerder, toen de geruchtenmolen in Brugge op gang kwam – worden de geesten in onze streek en misschien ook ver daarbuiten, beroerd door de intentie van de club om een nieuw stadion te bouwen. Voor- en tegenstanders beginnen zich te verenigen en voor of over beide meningen valt natuurlijk heel veel te zeggen.

Mijnheer de minister, ik zou willen weten of er al een dossier is. Indien er een is, wat is dan de stand van zaken? Klopt het dat de inplantingsplaats in de waterrijke Wolgembroeken ligt, die eigenlijk als buffergebied voor overstromingen moeten dienen?

De voorzitter: De heer Tavernier heeft het woord.

De heer Jef Tavernier: Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, men spreekt op de sportbladzijden van de kranten altijd over een voetbalstadion. Ik lees in een zakenkrant, De Tijd, het juiste perspectief. Er staat als titel: "Sport: voetbaltempel als smaakmaker voor groot commercieel project". Bijkomend staat er: "Club Brugge investeert zelf geen euro in winkelstadion." Ik denk dat dat de essentie van de zaak is.

Een investeerder wil een groot project opzetten, weet dat het normaal nooit goedgekeurd kan worden, maar denkt dat als glijmiddel misschien een voetbalstadion gebruikt kan worden, want vanuit Club Brugge is er de vraag om het stadion uit te breiden. De club wil daarvoor geen geld uitgeven, dus wordt er een groot immobiëlenproject van gemaakt. Dat is de essentie, maar misschien wordt het ook gebruikt om een zekere druk uit te oefenen op het stadsbestuur, om uitbreiding op de bestaande plaats of bijkomende investeringen mogelijk te maken.

Dan rijst de vraag hoe we daar ruimtelijk tegenover staan. Ik denk dat de voornaamste vraag dan is hoe het staat met de afbakening van het regionaalstedelijk gebied. Als het plan definitief zou worden, mag men ge-

woon een kruis maken over die vestigingsplaats in Loppem voor het voetbalstadion.

Mijnheer de minister, als u zegt dat de afbakening nog wordt bekeken en dat u het project eventueel mogelijk zou willen maken, via een eventuele voorafname van iets dat tot nu toe zelfs niet werd voorzien in de afbakening, zitten we natuurlijk in een totaal andere discussie.

Over Chartreuse kan men nog zeggen dat er nogal wat instanties waren die voorstander waren van een voorafname, maar dit winkelcomplex annex stadion is toch wel een nieuw gegeven.

Mijnheer de minister, de belangrijkste vraag is dan ook hoever het staat met die afbakening. Ik weet dat het over watergevoelig gebied gaat en dat er op dit moment geen ontsluiting is via het openbaar vervoer. Wie oog heeft voor de groene gordel rond Brugge, weet dat dit geen goede locatie is.

Mijnheer de minister, hoe staat u daartegenover? De overheid, niet alleen u via de afbakening maar ook de lokale overheid, heeft een belangrijke vinger in de pap. Van de 33 hectare is 6 hectare eigendom van het Brugse OCMW. Wanneer de overheid niet wil meestappen in het project omdat het de groene gordel wil behouden, dan kan ze de procedure in elk geval vertragen aangezien er in dat geval een onteigeningsprocedure moet worden opgestart.

De voorzitter: De heer Van Nieuwkerke heeft het woord

De heer André Van Nieuwkerke: Mijnheer de minister, ik begin met een bekentenis, ik ben een stamboom-supporter van Club Brugge.

Ik sluit me aan bij de vraag van mevrouw Crevits maar ik heb er een paar randbemerkingen bij. In deze zaak is geen voorafgaand advies gevraagd van de lokale parlementairen, de partijen of de administratie. Voor zover ik weet, zijn er geen contacten geweest.

Twee jaar geleden was er de afspraak met Club Brugge dat er in Brugge zelf drie topsportsites zouden worden ontwikkeld, met name Bloso, het KTA en de Olympiasite met provinciaal zwembad.

De Vlaamse bouwmeester is van mening dat Vlaanderen meer aandacht moet besteden aan zijn erfgoed, niet alleen in de steden maar ook in de landelijke gebieden. Ook dit project situeert zich in de groene gordel rond Brugge. Ik wil ter zake ook nog eens verwijzen naar het dossier van het Lappersfortbos.

Dit dossier is een sportdossier. Het is een visie vanuit de Vlaamse overheid over hoe ze topsportvoetbalclubs

kan ondersteunen. De regio's zijn immers bevoegd voor sport. Ik wil het dossier opentrekken en het niet enkel hebben over dit stadion. Eigenlijk gaat het over de optimalisering van alle stadions in Vlaanderen. Sport-economen zeggen dat we ons moeten bezinnen over de optimalisering van het Vlaamse en Belgische voetbal. In Vlaanderen en Wallonië zouden maar een aantal clubs overblijven, in Brussel slechts één. De Lage Landen zouden zich dus best verenigen om een kwalitatief hoogstaande competitie te lanceren.

De Vlaamse overheid is bereid om te helpen in een PPS-constructie, maar daar moeten voorwaarden aan verbonden worden. Wanneer we dit dossier te lang laten aanslepen, dan zal het escaleren. Dat is niet goed. Ik pleit er dan ook voor dat er zo snel mogelijk duidelijkheid komt.

Het project waarvan sprake in de vraag van mevrouw Crevits betreft de bouw in een agrarisch gebied van een megawinkelcentrum waar Club Brugge gratis zou kunnen voetballen, met als logisch gevolg een verstedelijking van het gebied.

Mijnheer de minister, ik ben benieuwd naar uw antwoord.

De voorzitter: Minister Van Mechelen heeft het woord.

Minister Dirk Van Mechelen: Collega's, ik wil eerst even stellen dat we hier vragen stellen op basis van een persconferentie. We moeten daarbij toch een zekere voorzichtigheid in acht nemen, want anders zal ik hier heel dikwijls moeten antwoorden op vragen over grote projecten die worden gelanceerd.

Op 11 januari is door de verantwoordelijken van Club Brugge in een persconferentie toelichting gegeven bij de plannen om een nieuw voetbalstadion en een zogenaamde mixed-use mall – een winkel- en ontspanningscentrum – te bouwen.

Op 10 januari heb ik in de plenaire vergadering van het parlement al aangekondigd dat Club Brugge zijn plannen verder zou toelichten aan de Vlaamse Regering (*Hand. Vl. Parl. 2006-07, nr. Plenaire 20, p. 28*). Die toelichting heeft plaatsgehad op vrijdag 19 januari. Op dit ogenblik heeft de Vlaamse Regering enkel de vraagstelling beluisterd en zal zij later, op basis van alle dosierelementen, een standpunt innemen.

Collega's, het is duidelijk dat er zich een nieuw soort sport- en vrijetijdsprojecten aandient in Vlaanderen. Het gaat om gemengde of multifunctionele projecten, waarbij sportactiviteit en commerciële activiteiten in één project samen ontwikkeld worden. Dat is een trend die we ook zien in andere Europese landen, denk aan Engeland, Duitsland, Frankrijk en Nederland, en het begint zich nu ook duidelijk te manifesteren in Vlaanderen.

Mijn administratie heeft dan ook, nog voor er sprake was van het project in Brugge en naar aanleiding van diverse andere vragen, een onderzoeksopdracht uitgeschreven op 28 augustus 2006 – ik denk in een onverdachte periode –, om een onderbouwd inzicht te verkrijgen in de ruimtelijk-economische ontwikkelingen en trends die zich vandaag in Vlaanderen manifesteren rond grootschalige multifunctionele vrijetijdsprojecten.

De opdrachtschrijving luidt als volgt: "Recente projecten en planningsinitiatieven wijzen op een evolutie in de markt waarbij vrijetijdsactiviteiten fungeren als trekker in multifunctionele projecten. Typevoorbeelden zijn de projecten van nieuwe voetbalstadions en ijspistes, waaraan andere activiteiten zoals onder meer kleinhandel, kantoren of voorzieningen gekoppeld worden. Het lijkt om een trend te gaan met aanzienlijke ruimtelijke dynamiek en impact tot gevolg. Gezien de schaal en het soort activiteit, lijken deze projecten op zoek naar specifieke locaties en lijken steeds dezelfde ruimtelijk-economische aspecten op de voorgrond te treden. Er is de vraag naar perifere en vooral grootschalige locaties met aandacht voor representatieve gebouwen, goed ontsloten naar het internationale wegennet. Soms is er een sterke commerciële onderbouw van deze projecten, waardoor kleinhandelsactiviteiten of kantoren of soms voorzieningen noodzakelijk lijken voor de rentabiliteit en haalbaarheid van deze projecten. Anderzijds lijkt op basis van de huidige analyses voorlopig geen grens te staan op de marktcapaciteit.

Om op korte termijn voor deze problematiek een ruimtelijk beleidskader uit te kunnen werken, is het noodzakelijk om eerst kennis en inzicht te verwerven in het ruimtelijk-economisch functioneren ervan, de knelpunten en potenties ervan bloot te leggen en een aanzet tot ruimtelijke visievorming aan te reiken, met oog voor de toekomstige ontwikkeling van dergelijke gemengde of multifunctionele projecten in Vlaanderen. Deze studieopdracht heeft als doel de recente ontwikkelingen in binnen- en buitenland bloot te leggen, deze ontwikkelingen te toetsen aan de ruimtelijke potenties of knelpunten en een inschatting te maken van de marktcapaciteit. Deze opdracht moet ook elementen aanreiken – ruimtelijke criteria en andere randvoorwaarden – bruikbaar voor het uitwerken van een ruimtelijk beleidskader. Het uitwerken van specifieke beleidsalternatieven behoort echter niet tot de opdracht."

Die onderzoeksopdracht is uitgeschreven op 28 augustus 2006. Ze is opgestart op 1 december 2006 en duurt zeven maanden. De opdracht is gegund aan het consortium Idea-WES-Grontmij. Deze studie zal ons dus toelaten een gericht planologisch kader voor dit soort projecten uit te werken en onze visie ter zake aan te scherpen. Vandaag zijn echter al heel wat aanknopingspunten te vinden in het huidige planologisch ka-

der van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen. Het stedelijk beleid dat vertrekt vanuit het principe van de gedeconcentreerde bundeling is gericht op het opvangen van nieuwe ontwikkelingen zoals recreatie en kleinhandel in de stedelijke gebieden.

Ik wens de aandacht te vestigen op wat er vermeld is in mijn beleidsbrief inzake de afbakening van stedelijke gebieden (*Parl. St. VI. Parl. 2006-07, nr. 967/1*). Voor de provincie West-Vlaanderen zou ik dit jaar vergevorderd willen zijn voor de afbakening van Roeselare, Oostende en Brugge. Voor de stedelijke afbakening van Brugge is er al veel voorbereidend werk geleverd door mijn administratie en is ook veel overleg geweest. Ik verwijs voor dit laatste naar het zogenaamde burgemeestersoverleg. We kunnen stilaan afronden met een plenaire vergadering waarbij er een standpuntinname moet zijn inzake de afbakeningslijn voor het stedelijk gebied Brugge. Er zijn nog een aantal discussiepunten die vandaag niet de grote pers halen zoals de verhouding tussen de ontwikkeling van de Blankenbergsesteenweg als bedrijventerrein en de ontwikkeling van bijkomende bedrijventerreinen in Jabbeke-Elfhoek en in Oostkamp-Vliegweg.

Naast deze discussiepunten is er de vraag voor de ontwikkeling van een project voor Club Brugge op het grondgebied van Zedelgem-Loppem. Zoals gezegd, is over het project nog geen standpunt ingenomen door de Vlaamse Regering. Er is dus ook geen beslissing genomen voor het opmaken van een RUP. Op 19 januari 2007 is er pas een presentatie gedaan aan de Vlaamse Regering en er zal een ruimtelijke afweging van het voorstel moeten gebeuren. In uw vraag geeft u een aantal elementen aan die ongetwijfeld in deze afweging aan bod zullen moeten komen. Zonder op deze afweging en het dossier zelf vooruit te willen lopen, lijkt het mij vanzelfsprekend dat, indien er positief wordt geoordeeld over het initiatief, we de noodzakelijke bestemmingswijziging voor het stadionproject integreren in het RUP voor de afbakening van het regionaalstedelijk gebied Brugge of minstens de afbakeningslijn hierop afstemmen.

Praktisch gesproken zijn er in die veronderstelling twee mogelijkheden om tewerk te gaan.

Indien geopteerd wordt voor het volgen van het zogenaamde integratiespoor, dan zal het uit te voeren ruimtelijk onderzoek de basis moeten vormen om te voldoen aan de plan-MER- verplichting. Na deze noodzakelijke afwegingen kunnen de bestemmingsvoorwaarden en alle ruimtelijke randvoorwaarden in het RUP voor het stedelijk gebied Brugge worden vastgelegd.

Deze mogelijkheid veronderstelt meer tijd alvorens kan worden overgegaan tot het bijeenroepen van een plenaire vergadering met het oog op het uiteindelijk vaststellen

van het GRUP. Een tweede mogelijkheid is dat er zou worden gekozen voor een benadering waarbij in eerste instantie de afbakeningslijn op het stadionproject wordt afgestemd en daarna, na de opmaak van een afzonderlijk plan-MER, de noodzakelijke bestemmingsvoorwaarden en alle ruimtelijke randvoorwaarden in een afzonderlijk RUP worden vastgelegd. Het is dus zeker niet de bedoeling om te werken via een tweede voorafname.

Hoe dan ook, voor een dergelijk initiatief – een multifunctioneel project waaronder een voetbalstadion – is in elk geval een stedenbouwkundige vergunning en een project-MER vereist. Daarbij kan de mogelijkheid onderzocht worden om elementen van het plan-MER te benutten of een beroep te doen op de mogelijkheden van de ‘ontheffingsprocedure’.

Voor het geheel van de milieueffecten is minister van Leefmilieu Peeters bevoegd.

Mevrouw Crevits, we moeten samen vaststellen dat het hier gaat over een nieuwe optie. Het is dan ook logisch dat geen specifieke uitspraken worden gedaan over dit nieuwe project in het recent goedgekeurde gemeentelijk ruimtelijk structuurplan van Brugge of in de al langer goedgekeurde structuurplannen van de gemeente Oostkamp en de provincie West-Vlaanderen. Dit geldt ook voor het ontwerp van gemeentelijk ruimtelijk structuurplan van de gemeente Zedelgem.

In alle tot nu toe ontwikkelde visies en plannen is duidelijk dat het gebied tussen Chartreuse en Oostkamp – gekend als de Wolvenbroeken – waardevol is als open ruimte. In de visie op het regionaalstedelijk gebied Brugge is gewezen op de kwaliteiten van het gebied, met natte graslanden, de Wolvenbroeken, en op de verbindingfunctie voor natuur.

Bij het maken van de definitieve keuzes voor het stedelijk gebied Brugge, zal vanzelfsprekend een gepaste afweging moeten worden gemaakt van de diverse ambities en visies. De discussie is zeker niet gesloten, ze is pas gestart. De Vlaamse Regering zal de komende weken haar keuzes maken met het oog op het voorbereiden van de plenaire vergadering met betrekking tot de stedelijke afbakeningslijn van het stedelijk gebied Brugge. Het is gepland dat hierover een aantal interkabinettenwerkgroepen zullen samenkomen en dat voorafgaandelijk een aantal afwegingen gebeuren en voorbereidingen worden getroffen.

Ik geef ter informatie nog mee dat ik op 16 januari een schrijven mocht ontvangen van de burgemeester van Brugge, Patrick Moenaert, die stelt: “Het Brugse stadsbestuur heeft begrip voor de sportieve argumenten van Club Brugge, maar juicht het project niet toe. Wij verkiezen een verdere uitbouw en renovatie van het Jan

Breydelstadion in Sint-Andries, waar met het oog op het Europees kampioenschap voetbal in 2000 bijna 12 miljoen euro overheidsgeld werd geïnvesteerd, onder meer 6,25 miljoen euro van de Vlaamse overheid. Bij een verhuis van Club Brugge wordt dit stadion overbodig en dringt zich een nieuw stadion voor Cercle Brugge op.”

Hieruit blijkt een vrij negatieve houding van het stadsbestuur van Brugge. Ik denk dat het aangewezen zou zijn dat het stadsbestuur ook op korte termijn kenbaar maakt – in overleg met haar eigen OCMW, dat eigenaar is van belangrijke delen grond op de bewuste site – of zij al dan niet van plan is om de gronden in de loop van de volgende zes jaar te verkopen. Het zou de Vlaamse Regering en uw dienaar heel wat werk besparen.

De voorzitter: Mevrouw Crevits heeft het woord.

Mevrouw Hilde Crevits: Mijnheer de minister, ik dank u voor uw antwoord, dat zoals steeds goed afgewogen is.

U verwijst naar een studie die gestart is op 1 december 2006 en een zevental maanden zal duren. U laat dus nog een beetje in het vage of u die studie zult gebruiken om het project te toetsen. Maar u zegt ook, en ik denk dat dat de enige juiste optie is, dat eerst het stedelijk gebied Brugge afgebakend moet worden en niet gewerkt wordt met een GRUP, dat een tweede voorafname zou zijn.

Betekent dat concreet dat u eerst de studie zult afwachten en daarna het regionaalstedelijk gebied Brugge zult afbakenen, wat betekent dat we een paar jaar verder zullen zijn voor er een standpunt komt? Of lopen die twee door elkaar? Ik probeer een tijdsplan op te maken.

U zei dat geen vragen om uitleg gesteld moeten worden over persconferenties, maar als een club die plannen bekendmaakt en ze als een voldongen feit voorstelt, is het de taak, onder andere van parlementsleden, om vragen te stellen aan de minister en de regering die daaromtrent belangrijke beslissingen moeten nemen. Zult u het ene van het andere laten afhangen en ze dus op elkaar laten volgen, of wilt u de twee procedures naast elkaar laten lopen?

Minister Dirk Van Mechelen: De discussie over nieuwe voetbalstadions en superijspistes in dit land, is niet nieuw. Ik ben daar redelijk goed van op de hoogte. Vandaar dat ik bij het hernemen van de activiteiten na het zomerreces heb beslist om prioritair de studie uit te schrijven. De studie werd op 28 augustus uitgeschreven, werd gegund op 1 december en zal zeven maanden duren. Het is een allesomvattende studie over hoe we dit dossier aanpakken in Vlaanderen dat al geterroriseerd wordt door grote projecten.

Ik heb contact gehad met Michel D'Hooghe, voorzitter van Club Brugge. Hij heeft me meegedeeld dat ze bezig

zijn met de ontwikkeling van dit project. Ik heb hem gewezen op alle wettelijke verplichtingen. Blijkbaar is niet iedereen op de hoogte van de wettelijke verplichtingen die daarbij komen kijken. Ik heb ooit hetzelfde meegemaakt bij de verbouwing van het stadion van Beerschot en van Lierse. Nu gebeurt dat opnieuw met het project van Club Brugge. Wanneer ik het heb over plan-MER's en project-MER's, dan horen ze het donderen in Keulen. Ik heb de club dan ook een informatieve bundel bezorgd met alle wettelijke verplichtingen die bij dergelijke projecten gangbaar zijn. Zo is elk project dat een aantal verkeersbewegingen genereert, onderworpen aan een milieu-effectenrapportage.

Op basis van dat informatieve bundel heeft Club Brugge de werkzaamheden voortgezet. Ik neem aan dat dat in alle discretie is gebeurd. Misschien is er zelfs iets te veel discretie in acht genomen in vergelijking met de grote persconferentie die op 11 januari werd gehouden.

Tijdens het gesprek dat ik met Michel D'Hooghe heb gehad, heeft hij gezegd dat hij de verplichting aanvoelt om te werken aan een vijfsterrenstadion om tegen 2010-2012 te kunnen deelnemen aan de Champions League. Dat is een zaak voor de minister van Sport. Hij heeft gisterenmorgen in het kernkabinet laten weten dat hij een haalbaarheidsstudie heeft besteld die klaar moet zijn tegen de zomer van 2007. Ook mijn studie moet klaar zijn in 2007.

De enige politieke vraag die we vandaag kunnen stellen omdat ze wel termijngebonden is, is wat we gaan doen met het afbakeningsproces van het stedelijk gebied Brugge. We kunnen beslissen om het mogelijk te maken zonder te beslissen dat het er ook komt of we kunnen beslissen dat het onmogelijk wordt door de afbakeningslijn anders te leggen. Dat zal de politieke keuze zijn na de ambtelijke voorbereidingen die de Vlaamse Regering moet treffen. Daarna wil ik sowieso doorgaan met het afbakeningsproces Brugge omdat daar heel wat andere belangrijke projecten aan gekoppeld zijn, onder meer op het vlak van bedrijventerreinen, wonen enzovoort.

Bij de vaststelling van het GRUP Chartreuse hebben we uitdrukkelijk bepaald dat de ontwikkeling van een hoogwaardige headquarterzone gecombineerd moet worden met de heractivering van de spoorlijn en het bouwen van een treinstation.

Het zou voor alle partijen in dit dossier bijzonder aangenaam zijn om formeel van de stad Brugge te horen of het Brugse OCMW zijn gronden al dan niet wil valoriseren. Dat zou heel wat werk en nutteloze discussies kunnen voorkomen.

Mevrouw Hilde Crevits: De beslissing voor de afbakening van het regionaalstedelijk gebied Brugge zal

dus niet worden opgeschort tot na de studies, maar zal op redelijk korte termijn worden genomen?

Minister Dirk Van Mechelen: Ik heb met minister-president Leterme en met de Vlaamse Regering afgesproken dat we binnen de maand een standpunt zouden innemen in dit dossier. Het zou heel makkelijk zijn om dan ook een duidelijk en formeel standpunt te krijgen van de stad Brugge en van het Brugs OCMW.

Daarnet was hier sprake van het Lappersfortbos. In dat dossier gaat het over een BPA van de stad Brugge, en niet van de minister van Ruimtelijke Ordening.

De voorzitter: De heer Van Nieuwkerke heeft het woord.

De heer André Van Nieuwkerke: Ik heb het dossier van het Lappersfortbos vernoemd omdat dat veel te lang heeft aangesleept. Wanneer een dossier blijft aanslepen, dan escaleert de situatie. Ik wil dat vermijden.

Mijnheer de minister, ik heb uw boodschap goed begrepen. Ik zal aan het Brugs stadsbestuur en aan het Brugs OCMW vragen dat ze zo snel mogelijk een duidelijk standpunt formuleren zodat het stedelijk afbakeningsgebied in een bepaalde richting kan worden gekanaliseerd. Mijn grootste zorg is immers dat het dossier te lang zou aanslepen. Dat is voor niemand goed, noch voor Club Brugge, noch voor het Brugs stadsbestuur, noch voor de Vlaamse Regering.

Minister Dirk Van Mechelen: Ik ben het daar volledig mee eens. Wanneer een groot bedrijf zich in Vlaanderen wil vestigen, dan kan de minister van Ruimtelijke Ordening twee dingen doen. Hij kan alles doen om dat te faciliteren. In dit geval heeft de hele Vlaamse Regering daarop aangedrongen. Daarvoor zullen we het RSV maximaal moeten interpreteren. De tweede optie is dat de minister van Ruimtelijke Ordening, gesteund door de Vlaamse Regering, dit compleet onmogelijk maakt. Pas nadien zullen alle studies moeten worden uitgevoerd. Een plan-MER vereist ook het onderzoek van wat we de nuloptie noemen. Daarbij onderzoekt men op de bestaande site wat de uitbreidingsmogelijkheden zijn om tot hetzelfde resultaat te komen.

De voorzitter: De heer Tavernier heeft het woord.

De heer Jef Tavernier: Mijnheer de minister, ik dank u voor uw antwoord. U hebt een belangrijke toelichting gegeven over de stand van het dossier en over de verantwoordelijkheden. U hebt gelijk wanneer u zegt dat de zaak heel snel kan worden beslecht wanneer er een duidelijk standpunt is van het stadsbestuur en van het OCMW van Brugge. Zelfs wanneer het stadsbestuur en het OCMW geen duidelijk standpunt innemen, kan toch

een duidelijk standpunt worden ingenomen door de Vlaamse Regering.

Bij afbakeningen hebben de lokale overheden hun verantwoordelijkheid. Ik heb het dan over de gemeentebesturen van Brugge, Zedelgem en Oostkamp.

Het gaat hier over grote vastgoedprojecten en iedereen weet dat daar zeer veel geld maar ook zeer veel open ruimte mee is gemoeid.

De voorzitter: Mevrouw Bruyninckx heeft het woord.

Mevrouw Agnes Bruyninckx: Mijnheer de minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik sluit me aan bij de repliek van de heer Tavernier.

U had zich er van af kunnen maken met één zin maar dat hebt u niet gedaan. Voor mezelf is het als Bruggeling en als gemeenteraadslid van Brugge belangrijk te weten dat de verantwoordelijkheid misschien in de eerste plaats bij de stad Brugge en bij het Brugs OCMW ligt.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer Bart Caron tot de heer Dirk Van Mechelen, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, over het onderhoud en het in stand houden van het kerkelijk erfgoed

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

De heer Bart Caron: Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, mijn vraag gaat over kerkelijk erfgoed en de problematiek van kerkgemeenschappen, kloosters en abdijen die steeds minder vermogend zijn en moeite hebben met het onderhouden van hun patrimonium.

Mijnheer de minister, het is een oud zeer en een zaak die in Vlaanderen steeds toeneemt aan belang. Ik wou er al voor de zomer een vraag over stellen, naar aanleiding van een krantenartikel waaruit bleek dat de Brugsse Karmelieten hun beschermde kerk en klooster niet meer kunnen onderhouden. Onderhoudsplicht is prima, maar de kloostergemeenschap kan het niet meer dragen.

Vaak gaat het om heel waardevolle stukken van ons patrimonium. Voor het roerend erfgoed wordt in Vlaanderen gezocht naar oplossingen. Er gebeuren al verschillende jaren inspanningen om archieven, bibliotheken enzovoort te verzamelen, zodat ze niet verloren gaan. Ik herinner me dat kanunnik Collin initiatieven

heeft genomen, en ook voor de Abdij van 't Park in Leuven werden initiatieven genomen om religieuze collecties bij elkaar te brengen. Langzamerhand wordt een antwoord gevonden op de toenemende noden. Dat is een zeer goede zaak.

Het is misschien moeilijker voor de talrijke gebouwen in Vlaanderen. Ik denk dat er weinig landen zijn in Europa met zoveel kerkgebouwen zo dicht bij elkaar. Een derde van het kerkpatrimonium is beschermd en er zijn altijd subsidies nodig om het te onderhouden. Maar we weten ook dat er vaak leegstand is.

Ik herinner me uit de voorbereiding van Brugge 2002 dat we met alle kerkgemeenschappen, abdijen en kloosters in Brugge gepraat hebben over samenwerking. Het is een fantastisch patrimonium, maar het is niet te doen voor die mensen om het onderhoud te dragen. Het zou wel doodjammer zijn als veel zaken zouden verdwijnen.

Mijnheer de minister, u hebt er in een aantal nota's al over gesproken, maar in de beleidsbrief 2007 vond ik geen uitdrukkelijk standpunt of een uitdrukkelijke keuze.

Ik verwijs daarom nog eens naar een vraag die mevrouw Hostekint ruim een jaar geleden heeft gesteld over de herbestemming van het kerkelijk patrimonium (*Hand. Vl. Parl. 2005-06, nr. C67*). U hebt daarop geantwoord: "Met betrekking tot de problematiek van het kerkelijk patrimonium bestond eertijds een overlegplatform, waarin mijn administratie, de administraties voor Binnenlandse Aangelegenheden en Cultuur en de kerkelijke overheid vertegenwoordigd waren. Blijkbaar is dat overlegplatform op dit moment niet erg operationeel. Naar aanleiding van uw vraag hebben we die zaak besproken. Het is misschien aangewezen om dit overlegplatform te reactiveren. We moeten dit overleg uitbreiden. We moeten ook provincies, stedelijke en gemeentelijke besturen bij de zaak betrekken."

Mijnheer de minister, u hebt toen op de vraag van mevrouw Hostekint met een duidelijk 'ja' geantwoord. Is er door uw diensten of administratie al een langetermijnvisie ontwikkeld in verband met kerkelijk erfgoed, vooral voor het bedreigde kerkelijk erfgoed en vooral in verband met de thematiek van de bestemming en de herbestemming? Zijn de proefprojecten, waarvan sprake in uw beleidsbrief, opgestart? Zijn daar ook kerkelijke monumenten bij? Hoever staat het met het reactiveren van het overlegplatform inzake het kerkelijk patrimonium? Zijn er concrete plannen voor waardevolle gebouwen? Denkt u eraan om die op te maken? Waaruit bestaat zo'n plan dan?

De voorzitter: Minister Van Mechelen heeft het woord.

Minister Dirk Van Mechelen: Mijnheer Caron, in de inleiding van uw vraag hebt u het zowel over kerken,

kloosters als abdijen. Deze begrippen, met een erg uiteenlopende betekenis en achtergrond, maken meteen de complexiteit van de problematiek met betrekking tot het kerkelijk erfgoed duidelijk.

De onderlinge verschillen zijn het gevolg van een historisch gegroeide eigendomssituatie. Voor ik concreet wil antwoorden op de gestelde vragen, is het belangrijk om eerst de verschillende gehanteerde begrippen en de probleemstelling die ermee verband houdt, beter te duiden, wat ik niet heb gedaan in het antwoord op de vraag van mevrouw Hostekint.

Er is een wezenlijk verschil tussen het publiek- en het privaatrechtelijk kerkelijk erfgoed, met andere woorden tussen het erfgoed dat verband houdt met de erkende eredienst, dan praten we meestal over de parochiekerk en de pastorie, en het erfgoed dat eigendom is van religieuze ordes.

Voor het publiekrechtelijk erfgoed moeten we vooral een onderscheid maken tussen de situatie voor de parochiekerk en de pastorie. Gemeenschappelijke factor hierin is meestal de kerkraad of kerkfabriek, die instaat voor het beheer. De term beheer wijst er meteen op dat de kerkraad niet noodzakelijk eigenaar is van de onroerende goederen.

Dit gaat terug naar de periode van de Franse Revolutie en de daaropvolgende decennia. Op dat ogenblik werden alle kerkelijke goederen genaast, dus eigendom van de natie. Vanaf 1790 werden deze nationale goederen, het zogenaamde zwartgoed, verkocht. Vanaf 1792 gebeurde dat ook met de kerken. In 1793 werden zelfs de kerkfabrieken afgeschaft en in 1795 volgde de inlijving bij Frankrijk.

Napoleon, die vanaf 1799 aan de macht kwam, sloot in 1801 een overeenkomst af met het Vaticaan, u welbekend als het concordaat, dat de katholieke eredienst herstelde en regelde. In 1802 worden alle nog niet verkochte genationaliseerde kerkelijke goederen in het geval van de kerkgebouwen ter beschikking gesteld van de bisschoppen, of in het geval van de andere onroerende en roerende goederen teruggeschonken aan de kerkfabrieken.

Vandaag wordt de werking van de kerkraden geregeld door het decreet van 7 mei 2004 betreffende de materiele organisatie en de werking van de erkende erediensten. Een van hun kernopdrachten is het beheer van de roerende en onroerende goederen. Vooral het beheer van de parochiekerk en de pastorie verdient daarbij onze aandacht.

Parochiekerken die bestonden voor de Franse Revolutie werden ingevolge het concordaat opnieuw ter beschikking gesteld van de eredienst. Over de eigenlijke

eigendom zijn in de rechtspraak heel wat verschillende arresten, maar de meest recente uitspraken van het Hof van Cassatie stellen dat deze kerken eigendom zijn van de gemeente. Gaat het om parochiekerken die na het Concordaat van 1801 werden gebouwd of verworven, dan is de eigendom afhankelijk van wie ze heeft gebouwd of verworven of aan wie ze werd geschonken. Deze parochiekerken kunnen zowel aan de kerkraad als aan de gemeente toebehoren. Deze complexe situatie heeft uiteraard ook gezorgd voor bijzondere toestanden, met name kerken waar de toren bijvoorbeeld eigendom is van de gemeente en de rest van de kerk van de kerkfabriek.

Voor de pastorieën kan eenzelfde onderscheid worden gemaakt. Voor oude pastorieën, deze die bestonden van voor de Franse Revolutie, is de rechtspraak ook zeer uiteenlopend. De heersende trend is dat deze pastorieën in principe eigendom zijn van de gemeente. Daar waar de parochiekerk, zolang ze in gebruik is, tot het openbaar domein van de gemeente behoort, maakt een pastorie in dit geval deel uit van het privaat domein van de gemeente.

Aangezien goederen uit het privaat domein vatbaar zijn voor verjaring, is het mogelijk dat kerkraden ingevolge dertigjarige verjaring deze pastorieën verworven hebben en er bijgevolg eigenaar van zijn.

Gaat het om nieuwe pastorieën, namelijk zij die na het concordaat werden gebouwd of verworven, dan geldt ook hier dat ze, afhankelijk van door wie ze werden gebouwd, door wie ze werden verworven of aan wie ze werden geschonken, zowel aan de gemeente als aan de kerkfabriek kunnen toebehoren.

Voor de kloosters, abdijen of onroerende goederen van orden en congregaties is er een specifieke en totaal andere situatie. Zowel de diocesane orden of congregaties, die, zoals u ongetwijfeld weet, onder de verantwoordelijkheid van de bisschop vallen, als de orden en congregaties, zoals de Broeders van Liefde, die onder het pauselijk recht vallen, hebben vaak, en zelfs op het niveau van een individuele abdij, een grote mate van zelfstandigheid inzake het beheer van hun patrimonium. De meeste orden en congregaties en de kloosters of abdijen afzonderlijk beschikken over een rechtspersoonlijkheid. Meestal vallen ze onder de vzw-reglementering.

Orden en congregaties zijn bovendien actief en vaak internationaal georganiseerd. Alle beslissingen in verband met onroerende goederen en erfgoed moeten dan ook in dit perspectief worden bekeken. Met betrekking tot de problematiek van bestemming of herbestemming is het dus essentieel dat er rekening wordt gehouden met het feit dat het hier om privé-eigendom gaat, waarbij het de eigenaar, net zoals elke andere burger of vereniging in dit land, vrij staat de acties te ondernemen die hij

nodig acht. Overigens geldt deze situatie niet alleen voor het onroerend patrimonium, maar ook voor het roerend erfgoed, zoals kunstschaten en archieven.

Tegelijkertijd moet ook worden nagegaan of de specifieke problematiek verband houdt met het erfgoed als zodanig of dat het veeleer gaat om een globaal maatschappelijk probleem. In uw inleiding op de vraag verwijst u bijvoorbeeld zelf naar het concrete geval van de Karmelieten in Brugge, die de zorg hebben over een domein van 1 hectare, waaronder een beschermd klooster en een beschermde kerk. De paters geven zelf aan dat het voor hen moeilijk wordt om dit domein in stand te houden omdat zij nog slechts met 7 zijn in plaats van met 25 iets meer dan 20 jaar geleden. Ze worden ook een dagje ouder: hun leeftijd schommelt tussen 69 en 80 jaar. Daardoor zijn ze zelf ook minder actief bij de zaak betrokken.

Het is duidelijk dat het hier gaat om een maatschappelijk probleem, waar veel kloosters en abdijen mee te kampen hebben, ongeacht het feit of hun gebouw nu beschermd is of niet. In het verleden konden zij rekenen op veel meer kloosterlingen of broeders – en dus ook op hun inkomsten. Nu moeten zij hetzelfde werk doen met veel minder logistieke en financiële armslag.

Mijnheer Caron, met betrekking tot uw eerste en uw vierde vraag, vind ik het vooral belangrijk dat alles in zijn juiste context wordt geplaatst en scherp wordt gesteld. Te veel en te vaak wordt een discussie over de toekomst van het kerkelijk erfgoed gevoerd op basis van veronderstellingen en premissen, zonder rekening te houden met de hierboven geschetste concrete en zeer complexe situatie. Als de discussie wordt aangezwengeld, gebeurt dat meestal op basis van louter ideologische gronden, waarbij men, al naargelang zijn eigen geloofsovertuiging, voor- of tegenstander is.

Voor de verdere ontwikkeling en uitbouw van een langetermijnvisie van het kerkelijk erfgoed ben ik ervan overtuigd dat niemand gebaat is bij ideologische discussies, maar dat het erfgoed en de concrete situatie ervan centraal moeten staan. Net zoals voor herbestemmingsvragen voor eender welk ander gebouw moet rekening worden gehouden met uiteenlopende factoren zoals eigendomstoestand, statuut, bestemmingsmogelijkheden op het vlak van ruimtelijke ordening, draagkracht en draagvlak, intrinsieke erfgoedwaarde, de wil van de eigenaar enzovoort.

De omstandigheden, gevoeligheden en specifieke situatie maken alvast dat de discussie over de toekomst van het kerkelijk erfgoed voornamelijk op de parochiekerken wordt toegespitst en vooral verband houdt met de term leegstand. Voor de kerkelijke overheid komt leegstand overeen met een kerk die niet langer voor de eredienst wordt gebruikt en bijgevolg gedesaffecteerd

kan worden. Het aantal kerken dat aan die omschrijving voldoet, is op één hand te tellen.

Buiten de kerkelijke overheid wordt de term leegstand echter vooral geassocieerd met de terugloop van het aantal kerkbezoekers tijdens missen en andere erediensten. Daarbij worden vragen gesteld over de opportuniteit van de gemaakte investeringen in functie van het aantal gebruikers of bezoekers. Door sommigen wordt openlijk gepleit voor bijkomende of andere functies voor de kerkgebouwen. We mogen dit debat niet uit de weg gaan. Om de toekomstmogelijkheden van het kerkelijk erfgoed te vrijwaren, zijn we erbij gebaat dat het debat sereen wordt gevoerd.

Het debat vertrekt ook best van twee basisprincipes van de hedendaagse erfgoedzorg: de integrale, multidisciplinaire aanpak enerzijds en de nood aan een voldoende groot maatschappelijk draagvlak anderzijds. Ik zal daar later nog een mooi voorbeeld van geven. Kerken zijn nu eenmaal bakens binnen ons landschap en hebben voor veel mensen een bijzondere betekenis. Net zoals voor alle andere gebouwen is het behoud van de intrinsieke erfgoedwaarden van wezenlijk belang. Kerken zijn nu eenmaal geconstrueerd met een duidelijk doel. Het gevaar is dan ook reëel dat bij aanpassing aan totaal nieuwe functies, zelfs voor medegebruik, de intrinsieke erfgoedwaarden teniet worden gedaan.

Het kerkelijk patrimonium in Vlaanderen is overwegend bestemd voor de katholieke eredienst. In tegenstelling tot bijvoorbeeld de protestantse kerken, betekent dit dat er zich zeer veel cultuurgoederen in de kerk bevinden, die er ook integrerend deel van uitmaken. Precies door het meubilair, de aankleding, de kunstschaten krijgt het kerkgebouw zijn betekenis. Het zorgt voor intrinsieke waarden. Dat beperkt echter ook enigszins de mogelijkheden inzake medegebruik.

In ons omringende landen zoals Nederland wordt reeds geruime tijd geëxperimenteerd met herbestemming en medegebruik van kerken. Kwalitatieve voorbeelden, zoals in Bergen op Zoom, waar een kerk werd omgevormd tot theater, zijn zeldzaam. Over andere pogingen spreekt ondertussen iedereen schande. Zo is er de kerk die een parkeergarage werd in Amsterdam. Medegebruik bleek dikwijls geen sinecure te zijn. De hoofdkerk van Breda werd ingericht voor evenementen. Wanneer de hoofdtoegang niet wordt verbreed, laat de brandweer slechts 80 mensen tegelijk toe in de kerk waar plaats is voor 800 mensen. Als het ene probleem is opgelost, volgt er een ander.

Wat mij betreft, is het dan ook belangrijk dat we steeds rekening houden met de erfgoedwaarden. Het mag niet de bedoeling zijn bij wijze van statement of als een vorm van provocatie allerhande functies voor te stellen die moeilijk verenigbaar zijn met de realiteit van een

kerkgebouw. Het is dus niet evident, zoals sommigen zouden willen, om in de zolderruimten van een kerk in woongelegenheden te voorzien. Het is evenmin evident om een kerk zo in te richten dat er naast de eredienst ook plaats en ruimte is voor kantoorgelegenheden en dergelijke. In ieder geval zal elke concrete vraag individueel onderzocht moeten worden op de concrete mogelijkheden, waarbij rekening wordt gehouden met elementen als draagkracht, kosten en baten enzovoort.

Mijn administratie heeft in de afgelopen decennia bijzonder veel ervaring opgedaan. Ze is dan ook ideaal geplaatst om alle aanvragen in die zin op hun haalbaarheid te beoordelen en de eventuele uitvoering ervan te begeleiden. Een van de betere voorbeelden inzake herbestemming van kerken is de in 2005 tot Onderwijsmuseum omgevormde Sint-Niklaaskerk van Ieper. De eigenheid en ritmiek van het gebouw gaf een meerwaarde voor de museumrichting. Het schip van de middenbeuk doet dienst als tijdelijke tentoonstellingsruimte en de verschillende traveeën van de zijbeuk vormen afgesloten gehelen, die ieder een aspect van de onderwijsgeschiedenis behandelen. Aan het koor zelf werd niet geraakt. Spijtig genoeg vernielde een brand enkele maanden geleden het dak van het gebouw en een deel van de collectie. Wellicht zal het museum in 2007 opnieuw geopend kunnen worden.

Ik heb al eens bij wijze van boutade gezegd dat ik op termijn zes miljoen monumentenwachters wil in Vlaanderen. Dat is alleen mogelijk als mensen kunnen genieten van en kennis maken met hun erfgoed, om welke reden ook. Voor het kerkelijk erfgoed wringt daar nog altijd het schoentje. Te veel kerken zijn nog slechts enkele momenten per week toegankelijk, met name tijdens de erediensten. Het is moeilijk om zo een draagvlak te creëren.

Stilaan is een kentering merkbaar. Ik denk daarbij aan de vernieuwde aanpak van de Antwerpse kerken, die heeft gezorgd voor een toenemend aantal bezoekers. Recent konden we in de pers kennis maken met een initiatief, waarbij vrijwilligers ervoor zorgen zo veel mogelijk kerken opnieuw toegankelijk te maken, zodat ze niet gesloten blijven uit een verstarrende angst voor vandalisme en diefstal.

Bij het uitwerken van het basisdecreet, dat we momenteel voorbereiden, wil ik overigens sterk nadenken over een gepaste manier om de openstelling van het kerkelijk erfgoed na restauratie of herstel te bevorderen. Dat kan bijvoorbeeld door bijkomende middelen ter beschikking te stellen van kerken die na restauratie opnieuw frequent voor het publiek worden opengesteld.

Het maatschappelijk draagvlak mag overigens echt niet onderschat worden. Een project zoals de restauratie van de Sint-Martinusbasiliek van Halle toont aan dat

op basis van een goed voorbereid dossier en met de hulp van velen, een hele stad zich achter het project schaaft. Dat gebeurt trouwens ook bij initiatieven zoals Monumentenstrijd. Ik heb gelezen dat een gewezen premier en een aantal schepenen zich laten opsluiten in het Tucht-huis van Vilvoorde om de aandacht te vestigen op dat monument.

Dezelfde principes zouden overigens ook moeten gelden voor de pastorieën. Een integrale aanpak en voldoende oog voor maatschappelijke draagkracht kunnen ervoor zorgen dat ook de pastorie een eigentijdse betekenis in de huidige leefomgeving krijgt. Ik heb dat zelf meege-maakt in mijn eigen gemeente Kapellen, waar de pasto-rie werd omgevormd tot een klein cultureel centrum en de opnieuw aangelegde tuin deze pastorie als het ware heeft teruggegeven aan de gemeenschap. Dat is tot ieders tevredenheid gebeurd.

Ook hier merken we stilaan een kentering. Men kan een pastorie immers maar één keer verkopen, terwijl het inbrengen van een aangepaste nieuwe functie op het maatschappelijk vlak veel langer doorwerkt.

De belangrijkste uitdaging voor het kerkelijk erfgoed op korte termijn is echter niet een gepaste herbestemming, maar wel het onderhoud en de restauratie ervan. In het verleden hebben niet alle kerkfabrieken daar evenveel aandacht aan besteed. Gelukkig merken we ook hier een duidelijke ommekeer, al moeten er nog heel wat stappen worden gezet. 2007 wordt wat dat betreft echt een scharniermoment, omdat een aantal beleidslijnen concreet vorm krijgen.

Eerst en vooral is er het extra onderhouds- en restaura-tiebudget van meer dan 20 miljoen euro, dat ervoor moet zorgen dat de door mijn voorgangers stelselmatig opge-bouwde wachtlijsten inzake de toekenning van een resta-uratiepremie voor gebouwen voor de eredienst zo veel mogelijk worden afgebouwd en weggewerkt. Ik heb het dan over zowel de beleids- als de betalingskredieten.

Daarnaast hebben we een bijkomende opdracht gegeven aan Monumentenwacht Vlaanderen om de toestandsrap-porten te koppelen aan een kostencalculatie in een peri-ode van één tot tien jaar. Dat instrument moet het de kerkfabrieken mogelijk maken om hun financiële noden en behoeften sneller in kaart te brengen en vooruit te plannen. Monumentenwacht zorgt dus voor de inspectie, maakt de kostencalculatie op korte en iets langere ter-mijn. Op basis daarvan kan de kerkfabriek de nodige stappen zetten.

Ten derde worden vanaf 2007 de centrale kerkbesturen operationeel als nieuwe 'go-between' tussen de gemeen-te en de kerkfabrieken. Ze worden dus overkoepelend. Hoewel ik het een gemiste kans blijf vinden dat mijn goede vriend en voorganger niet tegemoet is gekomen

aan de terechte vraag van het VCM-Contactforum voor Erfgoedverenigingen om ook de ondersteuning op het vlak van de zorg voor het erfgoed als kerntaak van de centrale kerkbesturen in het decreet in te schrijven, hoop ik toch dat de verschillende centrale kerkbesturen er de nodige aandacht aan zullen besteden.

Ten vierde is er mijn beleidsbrief waarin ik een traject aankondigde inzake herbestemming en alternatieve financiering, onder andere via het project Monumentenbeurs.

Ten slotte is er het, eveneens in de beleidsbrief uitgestippelde, traject inzake het basisdecreet Onroerend Erfgoed, waarbij nagedacht kan worden over bijkomende stimuli voor goed onderhoud, bijvoorbeeld door de omvang van de restauratiepremie deels afhankelijk te maken van de mate van onderhoud tijdens de voor-gaande jaren. Het gaat niet op dat men de boel jaren-lang laat verzieken om dan uiteindelijk het Vlaamse Gewest en de lokale overheden via de premie op gigan-tische kosten te jagen. Ook dit moet een verhaal wor-den van rechten en plichten. Zoals onze regeerverkla-ring stelt, gaat het om "een stuk verantwoordelijkheid geven".

Ik ben overigens wel van mening dat we ons daarbij met open vizier moeten beraden over de financiering van het onderhoud en de restauratie van het kerkelijk erfgoed. Zolang een parochiekerk gebruikt wordt voor de eredienst, behoort ze onomstotelijk tot het openbaar domein, en daarom is het niet meer dan terecht dat de gemeente een stukje bijdraagt. Langs de andere kant zet deze situatie kerkbesturen ook niet echt aan om op zoek te gaan naar een alternatieve financiering, precies omdat de gemeente verplicht is om de eventuele tekorten aan te vullen. Projecten als die van de Sint-Martinusbasiliek van Halle tonen echter aan dat er perfect extra middelen kunnen worden ingezameld met als bijkomende stimulans dat deze manier van werken precies zorgt voor een uitgebouwd maatschappelijk draagvlak. Het is niet voor niets dat het project twee jaar geleden de Monumentenprijs Vlaanderen heeft gewonnen.

Langs de andere kant wordt het kerkbesturen die actief op zoek willen gaan naar bijkomende middelen ook niet altijd makkelijk gemaakt. Een van onze partner-verenigingen, het VCM-Contactforum voor Erfgoed-verenigingen, heeft een erkenning om fiscale attesten uit te reiken voor giften aan erfgoedprojecten van haar aangesloten verenigingen. De bevoegde federale admi-nistratie laat op dit ogenblik echter niet toe dat deze manier van werken beschikbaar wordt gesteld aan kerkbesturen. Ik zal hierover na de federale verkiezingen van 10 juni contact opnemen met de bevoegde federale collega om na te gaan of we een doorbraak kunnen forceren.

Binnen de langetermijnvisie rond het kerkelijk erfgoed wil ik het ook specifiek hebben over het privaatrechtelijk erfgoed, waarvoor de noden, behoeften en uitdagingen toch enigszins anders zijn. Kloosters en abdijen hebben eeuwenlang in hun eigen onderhoud en behoeften kunnen voorzien. De gewijzigde tijdsgeest en de afname van het aantal religieuzen hebben er echter voor gezorgd dat die situatie drastisch aan het keren is. Toen de eerste kloosters en abdijen leeg kwamen te staan, ging dat gepaard met een schokeffect. Nu wordt duidelijk dat de orden en congregaties niet bij de pakken blijven zitten, integendeel. De meest vooruitziende zijn zich zeer goed bewust van de situatie en gaan effectief op zoek naar oplossingen. Veel orden en congregaties hebben hun onroerend patrimonium overgedragen aan andere instanties voor het uitbouwen van scholen, ziekenhuizen of andere verzorgingsinstellingen. Tegelijkertijd proberen ze het roerend patrimonium van de instellingen die worden gesloten, bij elkaar te brengen en vooral te houden. In dat verband verwijs ik bijvoorbeeld naar het Guislainmuseum in Gent dat als erfgoedbewaarder voor het patrimonium van de Broeders van Liefde fungeert.

Het is duidelijk dat er op dit ogenblik stilaan een evenwicht wordt bereikt, waarbij voor het erfgoed van de grote kloosters of abdijen, zoals Herkenrode, de Parkabdij en de Ursulinen te Sint-Katelijne-Waver via een integrale benadering projecten voor de toekomst worden uitgezet waarin het erfgoed centraal staat. Dit soort projecten zorgt ook steeds voor inspiratie voor nieuwe initiatieven. Dat is het fameuze vliegwieleffect.

Voor de vele 19e en 20e-eeuwse kloosters en abdijen die leeg komen te staan, worden andere oplossingen gezocht door middel van herbestemming of door het zoeken naar een geschikte nieuwe functie. Een voordeel daarbij is alvast dat ten minste een deel van deze complexen een woonfunctie had en heeft. Doorgaans kunnen met een minimum aantal ingrepen belangrijke delen van het patrimonium hergebruikt worden.

Vanuit mijn administratie en vanuit de gewestelijke partnersverenigingen kunnen de orden en congregaties op alle mogelijke vormen van hulp rekenen in de loop van eender welk traject. Zo heeft bijvoorbeeld VCM-Contactforum voor Erfgoedverenigingen via de basisdocumenten zoals ontwerpstatuten voor openmonumentenverenigingen of een ontwerp van beleidsplan en via de eerder genoemde mogelijkheid voor het uitreiken van fiscale attesten al heel wat troeven in handen voor een concrete ondersteuning. In de praktijk is VCM-Contactforum voor Erfgoedverenigingen een coach.

Ook mijn administratie participeert actief aan dergelijke processen. In de loop van 2007 zal het Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed bijvoorbeeld een onderzoek in verband met de toekomst van de abdij van Bornem afronden.

De geschetste voorbeelden brengen mij meteen bij het antwoord op uw tweede vraag, want ze hebben een duidelijke voorbeeldfunctie en fungeren in feite als proefprojecten. Maar er is meer. In mijn beleidsbrief 2007 kondigde ik een duidelijk traject aan rond herbestemming en alternatieve financiering, onder andere via het project Monumentenbeurs. Het zou de bedoeling zijn dat het systeem van de open oproep van de Vlaamse Bouwmeester wordt gebruikt voor het herbestemmingsvraagstuk van het onroerend erfgoed. De Vlaamse Bouwmeester en mijn administratie stellen ondertussen in onderling overleg lijsten samen van mogelijke projecten. Ongetwijfeld komt het kerkelijk erfgoed aan bod.

Overigens, en daarmee geef ik een antwoord op uw derde vraag, worden deze evoluties ook met veel belangstelling gevolgd door de deelnemers aan het overlegplatform kerkelijk erfgoed dat effectief opnieuw geactiveerd werd. In september 2006 kwam het opnieuw samen en het is de bedoeling dat dat ook in 2007 verschillende malen zal gebeuren. We hebben gewacht tot 1 januari 2007 omdat er dan een samensmelting kwam op het vlak van het beheer van de mannelijke en vrouwelijke takken van deze erfgoedsector.

Al het voorgaande mag dan ook duidelijk maken dat, hoewel het kerkelijk erfgoed niet nadrukkelijk in mijn beleidsbrief 2007 is opgenomen, we er binnen het beleid wel degelijk de nodige aandacht aan zullen besteden. Uiteraard willen we daarbij ook gebruik maken van de klankbordfunctie van het overlegplatform kerkelijk erfgoed. Bovendien willen we de verschillende ondersteuningsmogelijkheden die vanuit mijn administratie en vanuit de hele erfgoedsector worden aangebracht, optimaliseren.

Tien jaar geleden werd de jaarlijkse ontmoetingsdag van VCM-Contactforum voor Erfgoedverenigingen integraal gewijd aan het thema van het kerkelijk erfgoed. Deze studiedag had het grote voordeel dat de problematiek voor de eerste maal in kaart werd gebracht en bespreekbaar werd gemaakt. Een concreet gevolg was onder meer de oprichting van het Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur, dat een belangrijke rol speelt bij de herbestemming en de uitbouw van de toekomst van de Parkabdij in Leuven.

Gelukkig bleef het daar niet bij. In 1996 was het misschien nog zoeken naar inspirerende voorbeelden voor de herbestemming van kerkelijk erfgoed, maar in de afgelopen jaren zijn er een aantal nieuwe projecten bij gekomen met een belangrijke voorbeeldfunctie. In mijn eigen gemeente Kapellen werd naast de restauratie van de oude en vervallen pastorij en de herinrichting ervan als cultureel centrum, bijvoorbeeld ook een kerk in een deelgemeente volledig heringericht als kleine toneelzaal met plaats voor 123 personen. Dat gebeurde met

heel veel respect voor de eigenheid van het gebouw. Een bijkomend voordeel is dat de kerk gehuurd wordt van de kerkraad, die daardoor extra inkomsten genereert en zo minder afhankelijk wordt van financiële steun van de gemeente. En daarmee is de cirkel rond.

Ik geef u ook het voorbeeld van Aalst. Daar werd een kapel die tot verdwijnen gedoemd was, toch gered doordat er op een door iedereen aanvaarde manier een kledingzaak in werd ondergebracht. Het mag duidelijk zijn dat zulke voorbeelden inspirerend werken. Een ander voorbeeld is de kapel van het voormalige dominicanenklooster in Aalst, die op een respectvolle wijze, en met behoud van de originele en authentieke elementen, werd ingericht tot een eetgelegenheid.

Het grote voordeel van dit soort projecten is dat ze net gebruik willen maken van de authenticiteit van dit kerkelijk erfgoed, waardoor ze een meerwaarde krijgen en niet als provocerend worden ervaren, wat bij de parkeergarage in Amsterdam wel het geval is. Dergelijke herbestemmingsprojecten kunnen dan ook zeer inspirerend werken voor andere initiatiefnemers.

U weet dat ik in mijn antwoord op mevrouw Hostekint, waarnaar u hebt verwezen, stelde mijn administratie de opdracht te willen geven een voorbeeldenboek op te stellen met goede praktijken, dat iedereen die gelijkaardige of vergelijkbare projecten wil realiseren op weg moet zetten. Zoals steeds had ik gedroomd dat dit iets sneller zou gaan en dat we al in 2006 de hand aan de ploeg zouden kunnen slaan. U weet echter dat we ons veeleer hebben beziggehouden met Beter Bestuurlijk Beleid, met nogal wat transities en transacties van mensen. We zullen de publicatiedatum dus moeten uitstellen. Ik wil echter een dergelijk voorbeeldenboek hebben, dat een steun kan zijn. Het Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed zou daarbij een soort projectleider zijn, die een beroep doet op vele anderen, zoals de erfgoedconsulenten van het agentschap Ruimtelijke Ordening en de vertegenwoordigers van de gewestelijke partnersverenigingen. Zo moeten we, zoals ik vanmiddag nog zei op het kabinet, het wiel niet opnieuw uitvinden.

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

De heer Bart Caron: Mijnheer de minister, ik dank u voor uw antwoord. De wat bescheiden aandacht in de beleidsbrief wordt meer dan ooit goedgemaakt. U hebt een schitterend antwoord gegeven. U bent wat dit betreft ook een schitterend beleidsparcours aan het uittekenen. Dat wil ik bij deze ook luidop zeggen. Ik steun dit ook.

Ter verduidelijking, ideologische elementen speelden geen rol in mijn vraag. Hoewel ik zelf geen katholiek meer ben, schat ik toch het belang van het katholieke erfgoed, of wat daarvan rest, uitermate hoog in, net als dat van andere godsdiensten of andere maatschappijvi-

sies. Laat dat duidelijk zijn. Dat belet me niet om te onderstrepen dat ik blij ben met de serene wijze waarop wordt omgegaan met het zoeken naar herbestemmingen. Dat is een kwaliteit van ons erfgoedbeleid. Dat staat dan los van het ideologische. Er zijn goede voorbeelden gegeven. U hebt er gegeven. Zo is er de kerk van Kaaskerke-Diksmuide. Het archief wordt daar omgebouwd. Zo is er de Oude Kerk van Breda, die ik een tijd geleden bezocht met de Belgische en Nederlandse prinses en de Taalunie. Dat had een heel groot staatkundig belang. Daar werd immers de geschiedenis van de Nederlandstalige literatuur gevierd. Er is de Onze-Lieve-Vrouwekerk in Brugge, die opgenomen is bij de stedelijke musea van Brugge. Daar is sprake van museaal en erfgoeddenken, maar ook van bezinning en spiritualiteit. Dat zijn allemaal heel goede voorbeelden. Ik zou het betreuren, mochten we belanden in het Franse systeem, waarbij een aantal topmonumenten zeer goed worden onderhouden, maar heel wat kerken gesloten en niet meer toegankelijk zijn, of verkocht worden en omgebouwd tot stallen.

Dit vergt creativiteit van ons, maar als die er eenmaal is, worden dit soort anomalieën vermeden. Ik ben zelf bewoner geweest van een voormalige pastorie. Ik heb ter zake dus zelf een grote gevoeligheid. Ik deel trouwens uw bekommernis: als de gebouwen morgen niet meer behoren aan de kerk of aan ordes, speelt de symboliek een rol van het teruggeven aan de gemeenschap. Dat moeten we ter harte nemen. Dat past in de geest van onze beschaving en onze geschiedenis. Ik zal met veel belangstelling de verdere ontwikkeling van dit beleid volgen.

De voorzitter: Het incident is gesloten.
